

Regeringen öppnar för en svensk anslutning till EU:s bankunion genom en ny utredning - Säg nej till bankunionen

1. Inledning

Mitt under sommaren 2017 öppnade regeringen för en svensk anslutning till EU:s bankunion genom en utredning. Det framgick av finansmarknadsminister Per Bolunds uttalande i ett TT-meddelande.

– Skulle utredningen tydligt peka på stora fördelar för ett land som Sverige att vara medlem, då är det inte uteslutet. Vi kommer att göra en grundlig och förutsättningslös analys av bankunionen, säger finansmarknadsminister Per Bolund MP. TT” DN 11/7 -17

Nästa dag intervjuades Per Bolund av Dagens Nyheter och han motiverade omprövningen av den tidigare regeringens och oppositionens avvisande av en svensk anslutning till EU:s bankunion på följande sätt. ”Han nämner två avgörande händelser som ändrat det svenska utgångsläget. Det ena är britternas beslut att lämna EU.

– Brexit påverkar finansmarknaden för hela Europa och gör att en stor del av finansmarknaden hamnar utanför EU. Det innebär att mycket av det som finns kvar blir koncentrerat till euroområdet.

Den andra förändringen är Nordeas beslut att genomföra en filialisering, som innebär att bankens dotterbolag i de nordiska länderna flyttar in under moderbolaget i Stockholm. Det innebär att den finansiella sektorns andel av den svenska ekonomin växer. Därmed ökar också risken för Sverige.” DN 12/7 -17

Den andra förändringen kommer eventuellt inte att påverka Sverige längre och har i så fall inte ändrat det svenska utgångsläget. Nordeas styrelse har nämligen föreslagit att bolagsstämman den 15 mars 2018 ska besluta att flytta huvudkontoret från Stockholm i Sverige till Helsingfors och Finland dit alltså problemet skulle flyttas. Men det är oklart om förslaget uppnår den nödvändiga kvalificerade majoriteten på stämman.

I artikeln kommer bli instabiliteten i finansmarknaden i resterande EU i allmänhet och i euroområdet, som britterna är fria från, i synnerhet att analyseras längre fram tillsammans med det gemensamma ansvarstagandet för andras skulder som en svensk anslutning till EU:s bankunion innebär.

Bankunionen har jag tidigare behandlat på min hemsida, www.EU-kommentar.se i artiklarna 2012-12-06: ”Nej till bankunionen !”, 2013-10-24: ”Kritik av bankunionen. Hjälporganisationer varnar för EU-politik som skapar fattigdom” och 2014-01-23: ”Kritik av bankunionens fortsatta steg – Sverige måste få tillbaka självbestämmanderätten över arbetsrätten – ILO:s nya jobbrapport: ohållbar utveckling för ungdomarna”. Bankunionen innebär, att mer makt flyttas från medlemsstaterna till EU, mer byråkrati skapas och dubblas för finansiell tillsyn i och med Europeiska centralbankens (ECB) nya uppgifter.

Redan finns ett europeiskt system för finansiell tillsyn med början från 2011, bestående av tre europeiska tillsynsmyndigheter – Europeiska bankmyndigheten (EBA), Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (EIOPA) och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA) samt ett organ för makrotillsyn, Europeiska systemrisknämnden (ESRB), som övervakar hot mot stabiliteten i hela det finansiella systemet.

En otymplig, fjärrstyrd bankstödsmechanism inom EU skapas - men med en avgiftsbaserad bankstödsfond utanför EU i form av ett mellanstatligt avtal - samt utvecklas, men är inte färdigt, ett gemensamt ansvarstagande för skulder i andra länder genom gemensamma insättningsgarantier, vilket inte är gratis och betyder ett nytt ansvarsområde för anslutna länder till bankunionen.

2. EU:s valuta, euron, skapar särskilda risker för hela euroområdet utveckling och stabilitet och därmed problem för länderna i bankunionen

I sitt förslag 12.9 2012 till "Rådets förordning om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken i fråga om politiken för till tillsyn över kreditinstitut" erkänner EU-kommissionen i samband med tvivel om offentliga skulders "hållbarhet, utsikterna för ekonomisk tillväxt och kreditinstitutens bärkraft" de speciella svårigheterna som den gemensamma valutan, euron, skapar :

"Detta kan leda till risker för vissa kreditinstituts bärkraft liksom för det finansiella systemets stabilitet, och kan medföra en tung börda för redan ansträngda offentliga finanser i de berörda medlemsstaterna.

Situationen innebär särskilda risker i euroområdet, där den gemensamma valutan ökar sannolikheten för att utvecklingen i en medlemsstat kan skapa risker för hela euroområdets ekonomiska utveckling och stabilitet. " , s 2

Eurokrisen som bröt ut akut 2010, efter finanskrisen 2008-2009, med början i Grekland och fortsatte akut i Irland, Portugal, Spanien och Cypern är ett exempel på hur hela euroområdets stabilitet och tillväxt drabbades på grund av den gemensamma valutan och den överstatliga penningpolitiken, medan Sverige, fritt från euron och med en rörlig valuta, har haft en stabil återhämtning och en drygt tre gånger större tillväxt av BNP än euroområdet tack vare svenska folkets nej till valutaunionen EMU och euron i folkomröstningen 2003.

Det grundläggande problemet med euroområdet är att deltagande länder är för olika beträffande ekonomisk struktur, teknisk utveckling, konjunktur och korruption, vilket skapar en ojämn utveckling som kräver olika valuta- och penningpolitik men deltagande länder i EMU har avhänt sig sina egna penning- och valutapolitiska verktyg till förmån för ECB:s centraliserade penning- och valutapolitik som baseras på ett genomsnitt, vilket inte passar alla.

Om Grekland i stället hade ställt in betalningarna 2010, lämnat euron och återinfört en egen rörlig valuta, hade visserligen tyska, franska och grekiska banker drabbats hårt, men valutan drachmen hade sannolikt sjunkit till halva sitt värde och förbilligt exporten och utländska turismen i samma utsträckning och det hade fått fart på ekonomin i stället för den ekonomiska kräftgång och sociala utslagning som den "interna devalveringen", lönesänkningar och avskedanden, samt åtstramningspolitiken ledde till i verkligheten för att återställa konkurrenskraften och häva underskotten i de offentliga finanserna.

Till och med nyliberala ekonomer som Milton Friedman var skeptisk mot euron inför det att euron ersatte de nationella pengarna 2002 i euroländerna. Han föreslog nämligen att de inte borde förstöra sina gamla pengar utan i stället magasinera dem – de skulle komma att behövas inom en snar framtid. Se Erika Lakomaas artikel i Neo nr 3 2010.

Det är alltså valutaunionen EMU och euron som är en källa till instabilitet på finansmarknaderna. Instabiliteten tar sedan EU-etablissemangen som intäkt för nya steg mot en superstat, där bankunionen ingår.

3. Inget beslutsinflytande för Sverige vid en svensk anslutning (”ett nära samarbete”) till EU:s bankunion

I min artikel 2012-12-06: ”Nej till bankunionen !” på min hemsida redogjorde jag i avsnitt 4 för den fördragsmässiga grunden för ECB:s nya uppgifter med tillsynen enligt artikel 127.6 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i Lissabonfördraget. Se Sieps, Lissabonfördraget Konsoliderad version av EU:s fördrag 11 december 2007 , s 96 Avsnitt 4 har rubriken ”Den fördragsmässiga grunden för ECB:s nya uppgifter med tillsyn av banker – inget beslutsinflytande för länder fria från euron som inleder ett ”nära samarbete”. Där står bl a :

”Men vilka som fattar beslut i ECB är också reglerat i Lissabonfördraget. På så sätt är beslutanderätten i ECB redan avgjord enligt artiklarna 282-284 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF, a. a. , s 159- 160. Det är något som ingen förordning kan rucka på. Sekundärätten tar inte över primärätten. Av artiklarna 282-284 EUF framgår, att det är primärt Europeiska centralbankens råd som fattar besluten. 'Europeiska centralbankens råd ska bestå av Europeiska centralbankens direktionsledamöter samt cheferna för de nationella centralbankerna i medlemsstater som har euron som valuta.' ... 'Rådets ordförande och en ledamot av kommissionen får delta i Europeiska centralbankens råds sammanträden. Rådets ordförande får lägga fram förslag för behandling i Europeiska centralbankens råd.'

Vilka som får delta och besluta i ECB-rådets sammanträden är alltså specificerat. Någon sådan beslutanderätt finns inte för företrädare för länder fria från euron.

När det gäller frågan om beslutandeflytandet i förslaget om ECB:s centraliserade banktillsyn som gäller euroländerna men som även ska frivilligt kunna omfatta icke-euroländer är det alltså klart, att euroländerna har ett sådant inflytande via sin centralbankschef, medan så är icke-fallet för icke-euroländer.”

I förordningen ”2012/0242 (CNS) om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken i fråga om politiken för tillsyn över kreditinstitut” finns i artikel 6, s 21-22, bestämmelser för anslutna länder fria från euron som är bindande bl a : ”förbinder den sig den berörda medlemsstaten

- att säkerställa att dess nationella behöriga myndighet kommer att följa de riktlinjer som ECB utfärdar eller beakta de begäranden som ECB gör,
- tillhandahålla all information om de kreditinstitut som är etablerade i den medlemsstaten som ECB kan begära för att göra en samlad bedömning av kreditinstituten .

(c) Den berörda medlemsstaten har antagit nationella rättsakter som säkerställer att dess nationella behöriga myndighet är skyldig att vidta de åtgärder med avseende på kreditinstitut som ECB ålägger i enlighet med punkt 5.

3. Det som avses i punkt 2 ska i överensstämmelse med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken , fastställa på vilka villkor företrädare för behöriga myndigheter i medlemsstater som har inlett ett nära samarbete i enlighet med denna artikel ska få delta i tillsynsnämndens verksamhet.”

I artikel 19, s 28-29, regleras tillsynsnämndens verksamhet. Detaljerna ges i min redogörelse.

Slutsatsen blev :

”Alltså företrädare för myndigheter i icke-euroländer som har inlett ett nära samarbete har inte tillträde till några beslutsfunktioner i ECB- rådet och deltar bara i tillsynsnämndens verksamhet, inte i ledningen. Tillsynsnämnden fattar inte några strategiska beslut. Därför kan inte någon företrädare för icke-euroländer få något inflytande av betydelse.

Ola Pettersson och Torbjörn Hållö, LO-ekonomer har på Brännpunkt, SvD, digitalt, 4/12 -12 under rubriken 'En bankunion kan ge Sverige trygghet' listat några viktiga frågor bl a om inflytandet.

' * **Vårt inflytande i bankunionen måste garanteras**

Sverige som icke-euroland saknar inflytande inom ECB. En modell måste därför komma tillstånd som ger samma inflytande över den europeiska finansinspektionen banktillsynen som andra europeiska eurozonländerna.'

Som framgått ovan är detta inte möjligt enligt Lissabonfördragets bestämmelser.

Ola Pettersson och Torbjörn Hållö har dessförinnan slukat bankunionen med hull och hår: 'Sverige har all anledning att söka den trygghet som en gemensam bankunion kan ge. Vi menar att bankunionen bör välkomnas av Sverige , inte motarbetas.'

Enligt regeringens hemsida före rådsmötet den 4 december /2012/ är regeringens inställning: 'Den svenska regeringen har starka invändningar mot utformningen av förslaget, bland annat om bristen på inflytande för icke-euroländer.'

Den bristen på inflytande hänger, som sagt, samman med Lissabonfördragets bestämmelser och kan inte avhjälpas med en förändrad förordning. Bristen på beslutsinflytande är därför ett starkt skäl för ett Nej till den nya, centraliserade banktillsynen, men det finns flera skäl som berörts ovan.”

4. Bankunionen fastställer kapitalkraven – Sverige måste ha flexibilitet och kunna sätta högre krav med tanke bl a på finanssektorns storlek i förhållande till BNP

Enligt förordningen 2012/0242 (CNS) 'om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken ifråga om politiken för tillsyn över kreditinstitut' finns inga minimiregler utan det handlar om gemensamma regler som ska följas. I artikel 4 *Uppgifter som tilldelas ECB* handlar det bl a om kapitalkraven.

Kapitaltäckningsreglerna för banker måste kunna anpassas efter nationella förhållanden och tillhöra de nationella befogenheterna och vår demokrati. På regeringens hemsida stod inför ekofinmötet den 4 december 2012 : ”Vidare ser regeringen behov att skydda sättet som den inre marknaden fungerar på och säkerställer att ett enskilt medlemsland inte fräntas möjligheten att ställa högre kapitalkrav på banker. Det är också viktigt att förslagen får en tydlig demokratisk förankring och att de nationella parlamenten har möjlighet till inflytande.” Det hör till saken, att Sverige med rätta flaggat för att kunna införa högre kapitaltäckningsregler än de internationella, Basel III, med tanke på storleken på sin finanssektor i förhållande till BNP.

Den europeiska banktillsynen omfattar alltså också en centraliserad reglering av finanssektorn – en gemensam regelbok och en ytterligare centraliserad övervakningsmekanism.

Att Sverige inte skulle kunna införa högre kapitalkrav hävdade EU-parlamentets ekonomiutskott

redan den 29 november 2012. ”Sverige ska inte kunna införa högre kapitalkrav på svenska banker om Sverige deltar i EU:s bankunion .

Det ansåg Europaparlamentets ekonomiska utskott då utskottet röstade igenom sin version av banktillsynen i bankunionen.” SvD Näringsliv, digitalt, 29/11 -12

En anslutning till den europeiska banktillsynen och -regleringen innebär alltså inte bara en allvarlig inskränkning av vår självbestämmanderätt och demokrati utan också en förlust av viktiga verktyg i den ekonomiska politiken.

5. Kritik av EU:s stresstester av banker – problemlånen

Enligt artikel 4 i förordningen 2012/0242 (CNS) har ECB uppgiften att ”Genomföra tillsynstester på kreditinstitut som stöd för tillsynsgranskningen”.

EU har 2014 och 2016 gjort stresstester på banker beträffande skulder, problemlån och eget kapital.

I min artikel **2014-01-23** : ”Kritik av bankunionens fortsatta steg – Sverige måste få tillbaka självbestämmanderätten över arbetsrätten – ILO:s nya jobbrapport : ohållbar utveckling för ungdomarna” återgavs ekonomerna Viral Ascharyas och Sascha Steffens undersökning av de 128 storbanker i euroländerna som ECB senare under 2014 gjorde en översyn av. Undersökningen redovisades 17/1 2014 på europaortalen.se i artikeln ”Europas banker behöver biljoner”. De två ekonomerna undersökte ”de 109 banker vilkas uppgifter de fick tillgång till . Om de 19 banker som inte delade med sig av sina uppgifter räknats med skulle behovet bli högre.”

”I en färsk undersökning har två forskare räknat fram att bankerna i euroländerna har ett kapitalunderskott på motsvarande 4,5 till 6,8 biljoner kronor. ... Vid en global finanskris som varade i ett halvår skulle euroländernas banker behöva drygt 5 biljoner för att inte gå omkull.” De 500 miljarder kronor som bankunionens stödfond beräknas omfatta efter tio år räcker inte långt. Se avsnitt 7 om bankunionens rekonstruktionsmekanism (SRM).

Stresstestet 2016 utfördes i nära samarbete mellan EBA (Europeiska bankmyndigheten), ECB, ESRB (Europeiska systemrisknämnden) och respektive lands tillsynsmyndigheter och omfattade ett urval av 51 banker i EU och Norge och täckte in ca 70 procent banksektorn. Svenska bankkoncerner som ingick i stresstestet var Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank. SvD 29/7 -16

Den 29 juli 2016 publicerades stressresultaten. Den redan krisande storbanken Monte dei Paschi di Siena fick underkänt. Svaga resultat hade bland andra spanska Banco Popular, Deutsche bank, Royal Bank of Scotland och de irländska bankerna Allied Irish Banks och Bank of Irland. ”**De fyra svenska** storbankerna får bra resultat och mest motståndskraftig var Swedbank. Nordea föll ut sämst. Att svenska banker får goda resultat är främst kopplat till att Sveriges ekonomi går bra, säger aktieanalytiker Peter Malmqvist på Remium.” SvD 1/8 -16

Forskaren Sascha Steffen vid universitetet i Mannheim gjorde tillsammans med två andra ekonomer en ny studie ”som visar hur bankerna skulle klara sig igenom ett amerikanskt stresstest.

Forskarna har använt sig av samma scenario som i EU:s stresstest, men räknat ut underskottet av kapital i bankerna enligt de krav som ställs i USA.

Resultat: De europeiska saknar 123 miljarder euro .

– EU borde för länge sedan ha fastställt hur dåligt kapitaliserade bankerna är, men man har helt enkelt inte velat. Så länge stresstesterna inte visar att det finns ett behov av kapital görs inget, säger Sascha Steffen.

Han anser att bankerna bör upphöra med utdelningar till aktieägare så länge underskotten består – ett krav som USA:s centralbank Federal Reserve kan ställa i ett liknande läge.” SvD 16/9 -16

Men i EU:s stresstest fick ju bara en bank, Monte dei Paschi di Siena i Italien, underkänt. Som Sascha Steffen säger, EU:s stresstester är alldeles för snälla.

Följderna kan bli katastrofala vid en finanskris. Detta illustrerar ytterligare behovet av att slå vakt om självbestämmanderätten över kapitaltäckningsreglerna och säga nej till EU:s bankunion.

”Banker i eurozonen beräknas ha problemlån /där låntagaren inte kan betala räntor och amorteringar/ för sammanlagt nästan 1000 miljarder euro på sina balansräkningar, inte minst i de länder som drabbades värst i eurokrisen, som Italien, Grekland, Spanien och Cypern.” SvD 5/10 -17

Massan av problemlån hos bankerna i eurozonen och de bristande avsättningarna för att täcka de icke säkerställda respektive säkerställda problemlånen har bara lett till att ECB inför ett möte med banksektorn den 8 december 2017 lagt fram förslag som innebär att banker i eurozonen bättre ska täcka upp för riskerna för förluster till följd av problemlån. Se SvD 5/10 -17 Vad som åstadkoms återstår för ECB att redovisa.

Sverige ska inte ta ansvar för utländska banker genom anslutning till EU:s bankunion.

I nästa avsnitt behandlas krisen för de italienska bankerna.

6. Krisen för de italienska bankerna – skattebetalarna får ta notan

På grund av den ekonomiska kräftgången i Italien och i takt med svårigheterna för låntagarna att betala sina skulder har andelen problemlån i de italienska bankernas lånestock vuxit till 360 miljarder euro. Italiens premiärminister Matteo Renzi presenterade 2016 sitt förslag att staten skjuter till 40 miljarder euro i landets banksystem. SvD 6/7 -16 ”Det skulle dock frångå unionens nya bail-in regler, som sedan årsskiftet ska försäkra att de krisande bankernas nota inte hamnar hos skattebetalarna. Förslaget har också fått kalla handen av bland annat Tysklands förbundskansler Angela Merkel, eftersom det riskerar att underminera EU:s förtroende.” SvD 29/7 -16

I december 2016 står den italienska krisbanken Monte dei Paschi di Siena på randen till kollaps. ”Att den italienska staten rycker in och räddar banken är det dock få som önskar.

– Det blir ett politiskt bakslag för EU, för man strävar efter att marknaden själv ska ta smällen, säger Robert Bergqvist.” SvD 10/12 -16

I slutet av december ingriper den italienska staten. ”Italiens regering har beslutat att hjälpa landets krisande banksektor med ett räddningspaket på 20 miljarder euro, motsvarande 193 miljarder kronor.” SvD 24/12 -16 ”Nästa steg är att EU-kommissionen ska godkänna lösningen. Därefter kan arbetet starta med att strukturera om banken.

Annika Breithardt, som är talesman för EU-kommissionen, säger att kommissionen har fört konstruktiva samtal med de italienska myndigheterna. ... Men lösningen möter också motstånd. I en intervju med Bloomberg säger Jens Weidmann, chef för tyska Bundesbank, att EU-länderna i

princip har kommit överens om nya regler för att stötta bankerna, där investerare och inte staten får ta den huvudsakliga bördan. 'Detta bör i synnerhet skydda skattebetalarna och hålla investerarna ansvariga. Statliga medel ska bara användas i sista hand och därför har ribban lagts högt', sa Weidmann." SvD 28/12 -16

Det tyska finansdepartementet instämde i kritiken i ett mejl, enligt Bloomberg News. "Förebyggande rekapitalisering av banker från regeringar kan, enligt tyska finansdepartementet, bara ske i 'exceptionella omständigheter och under strama förhållanden'.

Bankerna måste vara solventa, och att statliga medel inte ska användas för att täcka kända förluster, betonar departementet. **Direkt** " DN 29/12 -16

Den 26 juni 2017 godkändes statligt stöd av EU-kommissionen. Medierna försöker göra anrättningen mer aptitlig genom att tala om "ett räddningspaket". " Totalt rör det sig om ett stöd från statskassan på motsvarande 166 miljarder kronor, enligt finansminister Pier Carlo Padoan.

EU har uppmanat Italien att skapa ett räddningspaket, och i fredags kom det preliminärt grönt ljus från EU-håll till räddningsplanen." DN 26/6 -17

Kommentaren efter EU-kommissionens klartecken följde nyhetsbyråerna TT-Reuters. "Räntan på italienska statsobligationer stiger i spåren av ett krispaket för bankerna Banca Popolare di Vicenza och Veneto Banca godkändes av EU-kommissionen på måndagen.

Uppgången signalerar en oro kring landets ekonomiska och politiska framtid, inte minst eftersom krispaketet på 166 miljarder kronor innebär att landets redan höga statsskuld i förhållande till BNP ökar." DN och SvD 27/6 -17

Sedan tystnade kritiken. Inga svenska medier ställde Tysklands förbundskansler till svars för att hon inte i Europeiska rådet hade ingripit mot EU-kommissionen trots att statsstödet ju hade fått kalla handen av henne i ett tidigt skede på grund av det stred mot det nya krishanteringsdirektivet, bail-in reglerna, som hade satts ikraft vid årsskiftet 2015/2016.

Lissabonfördraget bygger på att det ska finnas en "moral hazard", en moralisk risk, en allmänpreventiv återhållsamhet beträffande vårdslös hantering av såväl offentliga finanser som kreditgivning. Stater ska kunna gå bankrutt och banker gå omkull. Hindras detta genom statsstöd , befordras ett fortsatt oansvarigt beteende.

Hans-Werner Sinn, chef för välkända Ifoinstitutet i Munchen och en av Tysklands främsta ekonomiska debattörer, gav en intervju i Dagens Nyheter den 16 september 2013, varvid det framgår att han förespråkar en alternativ linje och "är mycket kritisk till hur den tyska regeringen och förbundskansler Angela Merkel har hanterat eurokrisen :

– Politikerna är rädda för finansmarknaderna och törs inte annat än att sätta in nya stödåtgärder. Men i en marknadsekonomi ska ägare och långgivare inte bara göra vinster utan också kunna ta förluster när banker går omkull, framhåller han .

Men i stället har skattebetalarna fått gå in när euroländerna satt ihop sina räddningspaket. Och fortsättning följer, så snart tyska valet är avklarat." DN 16/9 -13

Alltså trots nya regler om att bankernas aktieägare och långgivare skulle ta notan i Italien fick skattebetalarna den på halsen.

7. Bankunionens rekonstruktionsmekanism (SRM)

Den 18 december 2013 nådde finansministrarna i rådet (ekofinrådet) en uppgörelse om hur krisande banker ska räddas eller avvecklas inom bankunionen, så kallad resolution. I min artikel **2014-01-23** : ” Kritik av bankunionens fortsatta steg – Sverige måste få tillbaka självbestämmanderätten över arbetsrätten – ILO:s nya jobbrapport : ohållbar utveckling för ungdomarna” återges grunddragen i uppgörelsen som återfinns i SvD Näringsliv, digitalt, 19/12 -13. Enligt artikel 2 i förordningen om banktillsyn ”avses med (1) *deltagande medlemsstat* : en medlemsstat vars valuta är euron”.

Beslutandeinflytandet när en bank ska räddas eller avvecklas blir mycket komplicerat, vilket är en svårighet med tanke på den korta tid som står till förfogande, ofta bara en helg.

7.1 Den komplicerade beslutsprocessen

”I beslutsprocessen är det ECB som först bestämmer, i sin egenskap av bankunionens banktillsynsmyndighet, att en bank inte längre är livskraftig. Därefter ska en annan instans fatta beslut om avveckling (eller rekonstruktion) av banken. Kommissionen hade föreslagit sig själv som den EU-institution som fattar det avgörande avvecklingsbeslutet efter en rekommendation från en ny avvecklingsstyrelse – den europeiska bankakuten.

Men Tyskland motsatte sig detta och ville att medlemsländerna ska ha ett ord med i laget . Därefter enades finansministrarna nu om att de själva i ekofinrådet ska fatta det avgörande beslutet. (EU-länder som inte deltar i bankunionen har då inte rösträtt). Kommissionens roll i beslutsprocessen inskränks till vara ett filter mellan avvecklingsstyrelsen och ekofin, ett filter som kan föreslå tillägg till styrelsens rekommendation.

Om varken kommissionen eller ekofinrådet har några synpunkter kan en rekommendation från styrelsen träda i kraft inom 24 timmar. Beslut om rekommendationer av räddningsåtgärder fattas av den verkställande styrelsen - fem permanenta ledamöter plus representanter från avvecklingsmyndigheten i länder där den aktuella banken har verksamhet (hemland och värdländer för dotterbolag).

Men när betydande summor behövs från den nya avvecklingsfonden fattas beslut om rekommendationer av plenarstyrelsen – fem permanenta ledamöter plus samtliga representanter från alla nationella avvecklingsmyndigheter i bankunionen.

Dessa betydande summor definieras som likviditetsstöd som överstiger 20 procent av fondens kapital , eller rekapitaliseringar som överstiger 10 procent av fonden, eller alla beslut efter att 5 miljarder euro från fonden har använts under ett kalenderår. Då fattas beslutet med två tredjedels majoritet och med länder som har bidragit med över 50 procent av bidragen till **fonden**.

Tyskland har oroat sig för att få betala för ett stort antal bankräddningar runt om i Europa. Därför ger konstruktionen nu Tyskland stort inflytande över när gemensamma pengar ska användas. Likt bankunionens banktillsyn delas bankerna upp i stora och små. Den europeiska avvecklingsstyrelsen blir direkt ansvarig för förebyggande planering och avveckling av de 260 största, gränsöverskridande bankerna.

De nationella avvecklingsmyndigheterna blir ansvariga för resten av de 6000 bankerna i euroområdet. Dock är styrelsen alltid ansvarig om en bankräddning kräver tillgång till avvecklingsfonden.” SvD Näringsliv, digitalt, 19/12 -13

Beslutsprocessen är alltså så komplicerad att den får svårt att fungera med tanke på den korta tid som normalt står till förfogande vid bankkriser.

7.2 Den europeiska bankstödsfonden

På ekofinmötet beslöt ekonomiministrarna också att bygga upp en gemensam avvecklingsfond (bankstödsfond) ”under tio år till totalt 55 miljarder euro. Pengar samlas in genom avgifter från banker, en tiondel per år.

Till en början skapar dock medlemsländerna nationella avdelningar som successivt mutualiseras. Eftersom bankerna avgiftsbeläggs nationellt så krävde Tyskland – och fick igenom – att fondens juridiska grund ska bli ett mellanstatligt avtal. En EU-avgift skulle stå på osäker mark, ansåg Tyskland.” SvD Näringsliv, digitalt, 19/12 -13 Alltså bankstödsfonden står utanför EU och EU-avgifter till en fond för gemensam rekapitalisering av krisande europeiska banker skulle falla utanför EU:s fördrag.

Bankstödsfondens 55 miljarder euro efter tio år visar, att bankunionen inte är gratis och som visats i avsnitt 5 om kritik av EU:s stresstester och bankernas problemlån räcker inte 55 miljarder euro långt vid större bankkriser. Det finns inte anledning för Sverige ”att inleda ett nära samarbete” i bankunionen och därmed bli tvungen att med svenska bankstödsavgifter vara med och finansiera rekapitalisering av banker i eurozonen som redan har nästan 1000 miljarder i problemlån.

Det skapas också felaktiga incitament för bankernas aktieägare och långgivare om alla räknar med att staten eller EU:s bankunion rycker ut med pengar varje gång en bank får allvarliga problem på grund av riskfylld långgivning eller spekulation – så kallad ”moral hazard”, moraliska risker.

8. Med Trumps avregleringar av finansmarknaden och EU:s oförmåga att följa Baselreglerna och ta itu med problemlånen framstår behovet av en självständig finansinspektion och en möjlighet till högre kapitaltäckningskrav för Sverige som starkare än någonsin

8.1 Trump bäddar för ny finanskris

USA:s president Donald Trump, som i sin presidentvalskampanj red på en våg av stark kritik av det politiska och ekonomiska etablissemangen i Washington och på Wall Street, har nu ”lovat att gå Wall Streets storbanker till mötes och avreglera finansmarknaden

I förra veckan presenterade USA:s finansdepartement en lista med över 100 lättnader och regeländringar. De flesta av dem är inga lagändringar och kan alltså genomföras utan att kongressen kan lägga sig i.

– Många är oroade över avregleringarna och jag tillhör dem, säger Cecilia Hermansson, som forskar om bank och finans på KTH.

– De skulle kunna bädda för nya finanskriser.

...

Den viktigaste förändringen är enligt Cecilia Hermansson att vissa banker ska undantas från de så kallade Dodd – Frank- reglerna. Reglerna syftar till att minska risker genom att bland annat begränsa bankernas spekulation med egna medel.” SvD 20/6 -17

”President Trump har dock försökt sätta munkavle på centralbanken Fed , och med honom tar nu landet en ny riktning. Med start i förra veckan har republikanerna i landets kongress också börjat riva upp den strängare lagstiftning som infördes som svar på finanskrisen. Planen är att skrota viktiga bestämmelser som bygger brandväggar och förhindrar intressekonflikter i finanssektorn.

Det är just den sortens tanklösa avregleringar som bäddar för nästa krasch. Skattebetalarna lär få plocka upp notan.” DN Ledare 14/6 -17

Först dopas ekonomin, sedan kommer kraschen. Förra gången finansmarknaden avreglerades hette presidenten Bill Clinton och det var sent 90-tal och finanskrisen slog till 2008-2009.

8.2 Baselreglerna för att förhindra finanskriser som inte följs i EU

Baselkommittén är ett globalt nätverk för banktillsyn och består av representanter från centralbanker och tillsynsmyndigheter från 27 länder plus ECB. Kommittén tar fram standarder, riktlinjer och rekommendationer för stora banker genom enhälliga beslut. Riksbankschefen Stefan Ingves är ordförande. Arbetet med Basel III håller på att avslutas.

”Baselkommittén kan inte tvinga länder att införa de regler kring banktillsyn som kommittén lägger fram, men Stefan Ingves har sett till att kommittén skriver offentliga rapporter om hur väl olika länder följer reglerna.

– EU följer inte reglerna. Jag tycker att det är skrämmande. Den europeiska banksektorn har idag 1000 miljarder euro i dåliga lån . Det är ett unikt dåligt facit av EU. Det tar två till fem år att reda ut en bankkris. Nu har det gått tio år och EU är inte färdigt. Ytterst krävs en politisk vilja för att göra detta.” DN 27/6 -17

Finansinspektionens generaldirektör Erik Thedéen uttryckte samma oro 2016. ”- De europeiska bankerna är för svagt kapitaliserade och har inte den goda motståndskraft jag tycker de måste ha. Det gör att hela systemet är väldigt störningskänsligt och det är något som det finns anledning att känna oro för, säger han.” SvD 12/10 -16

När det gäller att tillämpa de långtgående kapitalkraven i Basel III, alltså det regelverk för bankerna som skapades efter finanskrisen 2008-2009, påpekar också ekonomen Barry Eichengreen vid Berkeley universitetet följande. ”Paradoxen här är att de europeiska tillsynsmyndigheterna, inklusive de tyska, i förhandlingarna med USA faktiskt argumenterat för *mindre* strikt tillämpning av dessa bestämmelser. På det viset har man motarbetat sitt eget intresse.” DN 20/9 -17

Euroländernas banker sitter alltså på en krutdurk av problemlån men det görs för lite av såväl banker som myndigheter för att komma tillrätta med problemen. Det finns inte anledning för Sverige att genom bankunionen blandas in i och få ta finansiellt ansvar för den krutdurken.

Man måste kunna ställa högre kapitalkrav. Schweiz följde USA i spåren redan 2015 genom att kräva att landets största banker håller eget kapital motsvarande ca 5 procent av de totala tillgångarna. ”De schweiziska kapitalkraven kommer därmed ligga i linje med de krav amerikanska myndigheter sätter på sina största banker , vilket är högre än den minimigräns på 3 procent som Baselkommittén har enats om, skriver Direkt.” SvD 14/10 -15

Sverige måste behålla sådana ekonomiska verktyg som kapitaltäckningskrav genom bevarad självständighet.

9. Bankunionens tredje steg : ett gemensamt ansvar för ländernas insättningsgarantier

Insättningsgarantin är på max 100 000 euro, dvs 950 000 kronor som den svenska staten garanterar insättare med tillgångar i banker o dyl. Ett gemensamt ansvar ska enligt EU åstadkomma ett ”robust och verkningfullt system för insättargarantier som omfattar alla medlemsstater” och ska bidra till att ”återskapa en stadig och varaktig grund för banksektorn samt bidra till att stärka förtroendet för euroområdet långsiktiga stabilitet.”

Sverige, som är fritt från euron, ska inte bakvägen ta ansvar för eurosystelet och gemensamma insättningsgarantier som belastar skattebetalarna ytterligare. Se artikeln **2012-12-06** : ”Nej till bankunionen !”

Utformningen av den gemensamma insättningsgarantin är inte klar än. Förslag lades om en gemensam fond finansierad med avgifter från bankerna. Den 11 oktober 2017 reviderade EU-kommissionen förslaget. ”I den senaste versionen ska den gemensamma fonden endast användas efter det att de nationella medlen tömts. Därmed faller ansvaret, som nu, i första hand på de enskilda länderna.” DN 16/10 -17

”**Anledningen till att** EU-kommissionen backar är att man vill blidka Tyskland och snabba på ett fullbordande av bankunionen till slutet av nästa år. Tyskland har tidigare krävt att riskerna i banksystelet, bland annat andelen dåliga lån måste minska innan man går med på en gemensam insättningsgaranti. Inte heller onsdagens förslag möttes av något jubel i Berlin.” DN 16/10 -17

Det finns inte någon anledning för Sverige att ta på sig sådana risker och finansiellt ansvar genom anslutning till bankunionen.

10. Avslutning : Fortsatt nej till bankunionen !

I december 2017 tillsatte regeringen utredningen ”som ska analysera om Sverige bör gå med i EU:s bankunion eller stanna kvar utanför. Det blir generaldirektören för Exportkreditnämnden, Anna-Karin Jatko, som ska utreda frågan. Hon ska göra en 'grundlig och förutsättningslös analys', enligt regeringen. Hon ska vara klar med sitt uppdrag senast den 30 november 2019. TT ” DN 14/12 -17

Det finns som ovan framförts starka skäl att säga Nej till bankunionen och därmed behålla egna ekonomiska verktyg som t ex kapitaltäckningskrav. Sverige ska inte ta ansvar för krisbanker i euroområdet och deras problemlån på 1000 miljarder euro och inte heller ansvara för notan för euroländernas insättningsgarantier.

Till och med EU:s revisorer kritiserar ECB:s identifiering och hantering av krisbanker. ”Det finns brister i Europeiska centralbankens (ECB) arbete med att identifiera och hantera krisbanker, slår EU:s revisorer fast i en rapport.

Revisorerna ser svagheter i det operativa ramverket och tecken på ineffektivitet, och efterlyser bättre riktlinjer för hur arbetet ska gå till när en bank får problem. Enligt ECB har de brister revisorerna pekat på redan hanterats.

TT-Reuters ” DN 17/1 -18

Det är viktigt, att frågan om en svensk anslutning till EU:s bankunion inte göms i utredningen utan blir föremål för en vittomfattande debatt i valrörelsen 2018. Det har gått fem år sedan bankunionen sjösattes och väljarna borde kunna få besked av partierna om ett fortsatt nej till bankunionen gäller eller inte.

Anders Borg, som var finansminister 2012 då Sverige valde att stå utanför bankunionen, är tillbaka som fri debattör. Han gav den 5 december 2017 en intervju i Dagens Nyheter där han varnar för EU:s bankunion. Han säger, att Sverige inte bör gå med i EU:s bankunion , som kan orsaka en ny finanskris.

”- För mig finns två avgörande skäl att Sverige inte ska bli medlem.

Det ena är att vi som icke-euroland skulle sakna inflytande, det andra är att man valt en hantering av bankkriser som inte kan fungera, säger Anders Borg.

Han syftar på att högsta beslutsnivå för bankunionen ligger i Europeiska centralbanken. Sverige har ingen plats i dess styrelse och kan inte få det utan att gå över till euron.

Därför ser Anders Borg en fara att besluten i bankunionen kan missgynna Sverige, som där inte har någon egen talan. Men att byta till euron uppfattar han inte som någon lämplig lösning:

– Sverige har en liten och öppen ekonomi som fungerar bättre med rörlig växelkurs. Man kan jämföra med hur Finland , som har euro, har svårare att parera chocker.”

Anders Borg menar, att staten genom att stå utanför bankunionen kan bibehålla sin mer aktiva roll. ”Det kan betyda att staten går in, som vid tidigare bankkriser. Så skedde under krisen 2008-2009, då Anders Borg var finansminister.” DN 5/12 -17

Fortsatt nej till EU:s valutaunion !

Kaj Lidén
www.EU-kommentar.se